

STADIA

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

OPISKELIJATUOTANTOJEN TYÖKÄYTÄNTÖJEN KEHITTÄMINEN

Tapaustutkimus *Erään tytön tarina*

Viestinnän koulutusohjelma
Audiovisuaalisen mediatuotannon
suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
28.4.2008

Taru Kirves

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Viestinnän koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Av-mediatuotanto	
Tekijä Taru Kirves			
Työn nimi Opiskelijatuottajan työkäytäntöjen kehittäminen. Tapaustutkimus <i>Erään tytön tarina</i>			
Työn ohjaaja/ohjaajat Teija Voudinmäki			
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 16.4.2008	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 32 + 1	
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyö käsittelee Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian viestinnän koulutusohjelman opiskelijatuottajia ja opiskelijatuotantoja. Se on monimuototyö, jonka teososan <i>Erään tytön tarina</i> opiskelijatuottajana toimin. Elokuva toimii myös opinnäytetyön tapaustutkimuksen kohteena. Työn kirjallinen osa keskittyy kuvaamaan opiskelijatuottajien kokemuksia opiskelijatuottajan työn ja opiskelijatuotantojen kehittämisen näkökulmasta identifioimalla tuotantoprosessin keskeisiä kehittämisalueita. Keskeisenä tutkimusmenetelmänä on käytetty kyselyhaastattelua sekä oman tuottajan työni reflektointia. Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esiin kehittämisalueita, joiden avulla 1.8.2008 toimintansa aloittavan Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijatuotantojen käytäntöjä voidaan kehittää.</p> <p>Kyselyhaastatteluun valitut opiskelijatuottajat rajattiin opiskelijoiksi, jotka olivat painottuneet opinnoissaan tuotantopainotteisiin opintoihin ja jotka olivat toimineet vähintään yhden fiktioelokuvan tuottajina. Kehittämispisteet identifioitiin haastatteluiden tulosten sekä oman tuottajantyöni perusteella, jonka jälkeen niistä nostettiin esiin keskeiset tarkempaa analysointia varten. Keskeisiksi kehittämisalueiksi osoittautuivat opiskelijatuotantojen tuotantoryhmi- en työnjohdollisen päätöshierarkian puuttuminen ja siten opiskelijatuottajan aseman vaikeus sekä oppilaitoksen sinänsä selkeiden tuotanto-ohjeiden käytäntöjen epäselvyys. Vaikeaksi koettiin myös kunnallishallinnon byrokratia. Jotta opiskelijatuotantoja voitaisiin kehittää toimivampaan suuntaan, tulisi opiskelijoiden perehtyä tarkemmin tuotanto-ohjeisiin. Tuotantokokouksissa pitäisi edellyttää tuotantolupia hakevilta opiskelijoilta valmiita käsikirjoituksia ja tuotantosuunnitelmia erityisesti opinnäytetyöproduktioihin, joissa erotuksena ammattiopin- toproduktioihin, opiskelijoiden voidaan edellyttää toimivan pitkälle itseohjautuvasti. Oppilaitoksen puolelta tuotantokäytännöt tulisi selkeyttää ja johtamistaidon opinnot sisällyttää ope- tussuunnitelmaan. Tuotantojen kehittäminen ei hyödyttäisi vain tuottajaopiskelijoita, vaan kaikkia tuotannoissa mukana olevia opiskelijoita sekä siten myös oppimisen kautta työelä- mää.</p>			
Teos/Esitys/Produktio <i>Erään tytön tarina</i> . Opiskelijatuottaja Taru Kirves. Kesto 15'. Formaatti: Beta SP			
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus			
Avainsanat Opiskelijatuottaja, opiskelijatuotanto			

Degree Programme in Media		Specialisation Audiovisual Media Production
Author Taru Kirves		
Developing the Student Producers Working Procedures. A Case Study of <i>A Story of A Girl</i>		
Tutor(s) Teija Voudinmäki		
Type of Work Final Project	Date May, 2008	Number of pages + appendices 32 + 1
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>My final project examines the student producers and college productions of the programme in media in Helsinki Polytechnic. The project includes two parts, a short film with a workingtitle <i>A Story of A Girl</i> in which I worked as the student producer and a written part, in which I analyse student producers' experiences of college productions. The analysis is made from the point of view of improving and developing the working procedures of Stadia's college productions. My main methods were interviews with the student producers and a reflection on my own work as a producer of <i>A Story of A Girl</i>. The objective of this project was to identify areas for further development in Stadia's college productions.</p> <p>The interviews were made with students, who have in their studies specialized in studies in audiovisual media production and have during their studies worked as a student producer in at least one featurefilm. The areas for development were identified with the help of the answers received in the interviews and on the basis of the experience of working as a producer in <i>A Story of A Girl</i>. After identifying the areas in need of development the most central ones were analysed in more detail. The most important ones were the lack of a decision hierarchy in the production teams and the ambiguous position of the student producer Also Stadia's unclear working procedures and bureaucracy were criticized.</p> <p>For the college productions to develop into a better functioning direction, the students should get better acquainted with Stadia's production guidelines. Stadia should clarify the production procedures so that when a student asks for advice, the answer he or she gets would be the same no matter who answers the question. Management studies should also be included to the curriculum. Developing the college productions in a more functional direction would not only benefit the student producers, but everyone working in the productions. In the long run this would also benefit the whole field of film- and TV-productions in Finland.</p>		
Work / Performance / Project A Story of A Girl. Directed by Teina Rynnänen.		
Place of Storage Aralis Library and Information Center, Helsinki		
Keywords producer, student producer, college production		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIMUKSEN TAUSTAA	2
2.1 Lähdekirjallisuus ja aiempi tutkimus	3
2.2 Mikä on (elokuva)tuottaja?.....	5
2.3 Opiskelijatuottaja ja opiskelijatuotanto	7
3 ERÄÄN TYTÖN TARINA.....	8
3.1 Esituotanto	8
3.1.1 Budjetti ja tuotantolupa.....	8
3.1.2 Työryhmän kokoaminen ja työnjako	11
3.1.3 Tuottajan rooli	13
3.2 Kuvaukset	14
3.2.1 Kuvausaikataulu	14
3.2.2 Työryhmän sitoutuminen työhön	16
3.2.3 Opiskelijatuottaja kuvauksissa	17
4 TUOTTAJAOPISKELIJOIDEN KYSELYN TULOKSIA	18
4.1 Tuottajaopiskelijat (kysymykset 1-3).....	18
4.2 Tuotannon vaiheet (kysymykset 4–6)	20
4.3 Kehittämisehdotuksia (kysymys 7)	22
4.4 Keskeinen oppi opiskelijatuotannossa (kysymys 8)	23
5 KESKEISET KEHITTÄMISALUEET	24
5.1 Opiskelijatuottaja esimiesroolissa.....	24
5.2 Tuotantokäytännöt ja byrokratia	27
6 YHTEENVETO SEKÄ SOVELLUSEHDOTUKSIA	29
LÄHTEET	32
Liite 1	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian viestinnän koulutusohjelman opiskelijatuottajia ja opiskelijatuotantoja. Se on monimuototyö, jonka teososan, lyhytelokuvan *Erään tytön tarina* opiskelijatuottajana toimin. Työn kirjallisessa osassa keskityn kuvaamaan opiskelijatuottajien kokemuksia opiskelijatuotantojen kehittämisen näkökulmasta. Millaisia ongelmia he ovat tuotannoissa kohdanneet? Mihin tuotannolliseen vaiheeseen ne ovat osuneet vai jakautuvatko ne tuotannon eri vaiheisiin? Pyrin myös selvittämään, ovatko opiskelijoiden kokemat tuotannolliset ongelmat samankaltaisia.

Tutkimuskysymyksekseni muodostui, mitä ovat Stadian oppilaitostuotantojen keskeiset kehittämisalueet tuottajaopiskelijan näkökulmasta. Työ on rajattu koskemaan oppilaitoksen fiktiotuotantoja. Keskeisenä tutkimusmenetelmänä käytän kyselyhaastattelua sekä oman työni reflektointia.

Aihe kiehtoo minua useastakin syystä. Tuottajaopiskelijana olen tietysti kiinnostunut siitä, ovatko muiden opiskelijatuottajien kokemukset omieni kaltaisia. Olen erityisen kiinnostunut opiskelijatuottajan työnjohdollisesta asemasta. Oman kokemukseni mukaan opiskelijatuottajan asema on työnjohdollisesti määrittelemätön. Se ei ainakaan vastaa tuottajan todellista asemaa työelämässä, mikä asettaa opiskelijantuottajan

ristiriitaiseen tilanteeseen muuhun ryhmään nähden. Opiskelijatuotannoissa tavoitteena on aina ammatillinen oppiminen, ja vaikka näissä ei tuottajaksi varsinaisesti opitakaan, olisi niissä silti hyvä pyrkiä noudattamaan työelämän työnjohdollisia käytäntöjä. Siirtyminen työelämään helpottuu, jos oppilaitoksen käytännöt vastaavat työelämän käytäntöjä.

Opiskelijatuotantojen keskeisten kehittämisalueiden identifioiminen on mielestäni erittäin tärkeää paitsi niiden käytäntöjen niin myös opetussuunnitelman kehittämisen kannalta. Stadia ja EVTEK yhdistyvät ja muodostavat 1.8.2008 alkaen uuden Metropolia Ammattikorkeakoulun. Pyrin työlläni tuomaan esiin asioita, joiden avulla Metropolian opiskelijatuotantoja voidaan kehittää sekä opiskelijoita että oppilaitosta ja viime kädessä myös työelämää hyödyttävään suuntaan. Työ on suunnattu työvälineeksi tuottajaopiskelijoille ja herättämään ajatuksia ja keskustelua opettajille.

Aloitin työni esittelemällä tutkimusmenetelmiäni ja käyttämäni käsitteistön. Esittelen myös lähdekirjallisuuteni sekä aiempaa relevanttia tutkimusta aiheesta. Tämän jälkeen käsittelen luvussa 3 omakohtaisia kokemuksiani tuotantotyöstä *Erään tytön tarina* - lyhytelokuvan opiskelijatuottajana. Pyrin tässä luvussa tuomaan esiin niin onnistumiset kuin epäonnistumisetkin ja erittelemään niiden syitä ja seurauksia. Teososan kuvausta seuraa tekemäni kyselyn tulosten esittely, jonka jälkeen reflektoin omaa työtäni kyselyiden sekä lähdekirjallisuuden valossa. Tässä luvussa arvioin myös työn tavoitteiden toteutumista. Viimeinen luku on yhteenveto työstä. Lisäksi se esittelee sovellus- ja jatkotutkimusmahdollisuuksia työlleni.

2 TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Keskeiset tutkimusmenetelmäni ovat sähköpostitse toteutettu kyselyhaastattelu sekä oman työn reflektointi. Olen haastatellut sähköpostitse kuutta Stadian viestinnän koulutusohjelman tuottajaopiskelijaa. Osa haastateltavista oli opiskelijoita ns. päivälinjalta, jolla tarkoitetaan nelivuotista medianomi AMK -tutkintoa suorittavia niin kutsutun nuorisoasteen opiskelijoita, osa taas aikuislinjan opiskelijoita. Aikuisopiskelijat suorittavat saman tutkinnon kahdessa ja puolessa vuodessa. He saavat opintojensa alussa osan tutkinnosta hyväksiluettua aiempien opintojensa sekä

työkokemuksen perusteella, ja pystyvät näin suorittamaan tutkinnon lyhemmissä ajassa. Lähtöoletuksena heidän kohdallaan on, että heillä on aiemman osaamisensa perusteella nuorisoastetta enemmän ammatillista osaamista. Tämä ei aina kuitenkaan pidä paikkaansa, tai sitten sitä ei osata kylliksi soveltaa esimerkiksi fiktiotuotannoissa.

Kaikki haastattelemani opiskelijat ovat jossain opintojensa vaiheessa tuottaneet yhden tai useamman opiskelijatuotantona toteutetun fiktion. Tutkimukseni on rajattu koskemaan fiktiotuotantoja. Haastattelemalla tuottajaopiskelijoita sain runsaasti tietoa siitä, miten opiskelijatuotannot on koettu opiskelijatuottajan näkökulmasta. Näiden tietojen perusteella pyrin etsimään kokemuksista samankaltaisuuksia ja näin identifioimaan mahdolliset kehittämisalueet.

Koska työni on monimuototyö, on osittain itsereflektointiin perustuva tutkimusote mielestäni relevantti. Pirkko Anttila kirjoittaa teoksessaan *Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta* (2005), että yhdistettäessä tutkiva toiminta käytännön tekemiseen ja omaan korkeatasoiseen alan hallinnan osoittamiseen tutkijoiden ollessa samalla käytännön tason suorittajia, saavutetaan tiettyjä etuja. Yhdistelmä tekijä-tutkija murtaa käsityksen siitä, että tutkimuskohde olisi tutkijan ulkopuolinen. Akateemiseen tutkimusperinteeseen sitoutuneiden kriitikoiden mukaan tämä vaarantaa objektiivisuuden periaatteen. Toisaalta, vastakkaisessa päässä on tutkija, jolla ei ole mitään empiiristä kosketuspintaa tutkimuskohteeseensa. (Anttila 2005, 5.)

Vaikka objektiivisuuden periaate tässä työssä vaarantuisikin, olen silti sitä mieltä, että oman työn reflektointi on perusteltua ja nimenomaan tälle työlle edullinen tutkimustapa. Koska tarkoitukseni on identifioida opiskelijatuotantojen kehittämisalueita, on tärkeää ymmärtää myös omakohtaisesti, miten opiskelijatuotantoja Stadiassa toteutetaan. Lisäksi oman työn reflektoinnilla pystyn toivoakseni löytämään omia vahvuuksiani ja heikkouksiani tuottajana ja näin kehittämään ammattitaitoani.

2.1 Lähdekirjallisuus ja aiempi tutkimus

Richard Gatesin kirja *Production Management for Film and Video* (2003) sekä Jukka Hytin *Teatterituottajan opas* (2005) ovat toimineet lähteinäni tuottajan työnkuvan ja tuottajuuden määrittelyssä. Gates puhuu teoksessaan pääosin tuotantopäällikön työstä, mutta hänen teoksestaan käy mielestäni hyvin yleispätevästi ilmi elokuvatuotannon hierarkian rakenne. Vaikka Gatesin kirja kuvaakin brittiläistä elokuva- ja tv-tuotantomaailmaa, on siinä kuitenkin faktatietoa, joka pätee myös Suomessa. Jukka Hytin kirja puolestaan kertoo oikeastaan teatteriesitysten tuottamisesta. Teatterituottajan ja elokuva- tai tv-tuottajan työnkuvissa on kuitenkin runsaasti yhteneväisyyksiä. Mielestäni Hytin myöhemmin esiteltävä määritelmä tuottajasta pätee yhtä hyvin teatteri- kuin elokuvamaailmassakin, kun puhutaan tuottajasta tuotannon käytännön asioista vastaavana henkilönä.

Anttilan teos *Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta* antaa välineitä oman työn reflektointiin sekä perustelee tutkivan toiminnan yhdistämistä käytännön tekemiseen. Anttilan kirjassa myös tekemisen prosessi nähdään tutkimuksena tai osana sitä, ja tämä on myös oman työni lähtökohta. Anttila on perehtynyt taide- ja kulttuurialojen tutkimukseen sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulutasolla Suomessa ja kansainvälisesti.

Aku Kopakkalan ryhmädynamiikkaa kuvaava ja sen ymmärtämiseen apuvälineitä antava kirja *Porukka, jengi, tiimi – ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen* (2005) osoittautui työn edetessä relevantiksi kirjallisuudeksi. Teoksessa tarkastellaan esimerkiksi ryhmänmuodostumisen eri vaiheita ja ihmisten erilaisia rooleja ryhmässä. Opiskelijatuotantojen kehittämisalueita tutkittaessa ryhmädynamiikka nousi esiin useammassakin kohdassa, ja tästä syystä Kopakkalan kirja tuo tutkimukseni tuotantoryhmiä käsitteleviin kohtiin tarvittavaa tietoutta.

Riku Oksmanin pro gradu -tutkielma *Intohimoa ja ammattitaitoa: puheenvuoroja tuottajan työstä* (2002) käsittelee tuottajantyötä ja siinä kehittymistä sellaisena kuin tuottajat sen itse kokevat. Hän osoittaa tutkimuksessaan tietynlaisen tuottajaluonteen olemassaolon sekä sen, että tuottajat kohtaavat eri vaiheessa uraansa erilaisia dilemmoja. Tutkielma on työni kannalta mielenkiintoinen ja relevantti, koska se on yksi harvoista kotimaisista tuottajuutta käsittelevistä tutkimuksista. Erityisen

mielenkiintoiseksi Oksmanin työn tekee myös se, että hän on tutkimuksessaan kiinnostunut nimenomaan siitä, miten tuottaja on työnsä kokenut. Lähtökohtaisesti siinä on siis jotain samankaltaisuutta oman tutkimukseni kanssa.

Yllämainittujen teosten lisäksi olen käyttänyt Jouko Aaltosen kirjaa *Käsikirjoittajan työkalut* (2003). Käytän myös kyselystä kokoamaani materiaalia sekä Stadian viestinnän koulutusohjelman opetussuunnitelmia vuosilta 2005–2007.

Varsinaista aiempaa tutkimusta opiskelijatuotannoista Stadiassa ei ole aikaisemmin tehty ja kotimainen tutkimus (elokuva)tuottajuudesta ammattinakin on hyvin vähäistä. Yllämainittu Riku Oksmanin pro gradu -tutkimus *Intohimoja ja ammattitaitoa – puheenvuoroja tuottajan työstä* kuitenkin käsittelee tuottajan työtä ja ammattiuraa. Aihetta tarkastellaan ammattituottajien haastatteluin sekä tekijän omien kokemusten valossa. Tutkimus esittelee myös neljä erilaista tuottajauraa, joissa tarkastellaan haastateltuja tuottajia heidän tekemiensä tuotantojen ja niissä kohdattujen vaikeuksien kautta. Oksmanin lisäksi Riina Hyytiä käsittelee lopputyössään tuottajuutta, tarkemmin sanottuna tv-draamasarjan tuotantoa. Hyytiän väitöskirja taas käsittelee elokuvan ennakkosuunnitteluprosessia, jota on tutkittu haastatteleamalla ohjaajia, tuottajia sekä käsikirjoittajia. Oksmanin ja Hyytiän tutkimukset ovat kuitenkin harvoja kotimaisista tuottajuutta ammattina käsittelevistä tutkimuksista. Suuri osa muusta aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta on yhdysvaltalaista alkuperää, eikä näin ollen ole suoraan siirrettävissä suomalaiseseen toimintaympäristöön.

2.2 Mikä on (elokuva)tuottaja?

Tuottajan ammattinimike itsessään voi pitää sisällään melkein mitä tahansa. Tuottajanimikkeellä työskenteleviä ihmisiä löytyy nykyään kulttuurilaitoksista ja elokuvatuotantoyhtiöistä matkatoimistoihin, levy-yhtiöihin ja mainostoimistoihin, eikä missään näistä paikoista tuottajan työnkuva varmasti ole samanlainen. Tämän johdosta on tässä yhteydessä selvyuden vuoksi syytä puhua elokuvatuottajasta.

Ei ole olemassa oikeaa tai väärää määritelmää sille, mikä on elokuvatuottaja.

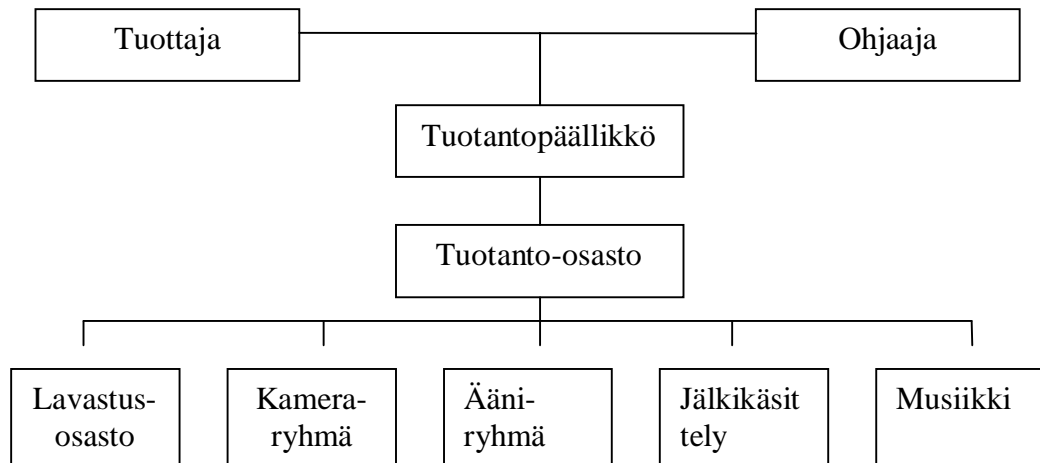
Elokuvatuottajan työnkuva on hyvin paljon sidoksissa siihen, missä hän työskentelee.

Jo pelkästään tuotantoyhtiön koko vaikuttaa siihen, mikä kaikki kuuluu elokuvatuottajan tehtäviin. Karkeasti voidaan kuitenkin sanoa, että elokuvatuottaja on periaatteessa elokuvatuotannon ylin päättävä henkilö. Hän etsii ideoita ja käsikirjoituksia, joista voisi tehdä hyvän elokuvan, ja tekee päätöksen elokuvatuotannon aloittamisesta ja sen loppuun viemisestä. Kun elokuvatuotanto on päätetty aloittaa, tuottajan tehtävänä on mm hankkia elokuvalle rahoitus erilaisista lähteistä. Kuvausten aikana tuottaja seuraa tuotannon etenemistä ja tarkkailee talouden toteutumista. Käytännön työt tuotannon aikana kuuluvat periaatteessa tuotantopäällikölle. (elokuvatuottaja, Wikipedia 2008) Alla olevat määritelmät vahvistavat tätä sinänsä kriittisyyttä edellyttävästä lähteestä löydettyä määrittelyä.

Tuottajan työ on verrattavissa yritysjohtajan työhön. Lisäksi siihen kuitenkin liittyy yleensä myös hyvin vahva henkilökohtainen luova panos. Luovien visioiden ja ideoiden toteuttaminen käytännössä vaatii tuottajalta myös johtajuutta - tuottajan on kyettävä johtamaan ja ottamaan vastuuta tuotantojen toteuttamisesta. Tuottajan onnistumiseen johtajana vaikuttavat johtamistyylin lisäksi myös yhteistyö-, kommunikointi- ja delegointitaidot sekä ajan- ja paineenhallinta. (Oksman 2002, 24-28.)

Tuottajan työnkuva sivuaa monia ammattialoja. Tuottaja on yleisorganisaattori, joka rakentaa työnkuvansa kulloisenkin työtilanteen ja tuotannon tarpeen mukaan. Tuottaja vastaa tuotannosta, mutta hänen on itse löydettävä tasapaino, milloin sana ”vastata” merkitsee itse tekemistä ja milloin se merkitsee toisilla teetetyn työn valvomista ja lopputuloksen tarkastamista. Ohjaaja on koko tuotannon hengenluoja ja tuottaja on sen ylläpitäjä – tuottajan työ on näin myös riittävien työskentelyolosuhteiden ja työrauhan luomista. (Hytti 2005, 18–27.)

Richard Gates (Gates 2003, 3) määrittelee kirjassaan *Production Management for Film and Video* tuottajan ohjaajan ohella elokuvatuotannon avainhenkilöksi, joka on tai jonka pitäisi olla mukana tuotannossa alusta loppuun. Tuottaja on siis elokuvatuotannon työnjohtaja ja esimies. Alla oleva kaavio on Gatesin, ja se selvittää mielestäni kaikessa yksinkertaisuudessaan tuottajan aseman elokuvatuotannossa.

(Gates 2003, 3, opinnäytetyöntekijän suomennos.)

2.3 Opiskelijatuottaja ja opiskelijatuotanto

Opiskelijatuottajalla tarkoitetaan tässä työssä Helsingin ammattikorkeakoulun Stadian opiskelijaa, joka on opinnoissaan keskittynyt audiovisuaalisen mediatuotannon tuotantopainotteisiin opintoihin ja on toiminut tuottajana jossakin Stadiassa tehdyssä opiskelijatuotannossa. Opiskelijatuottaja voi olla sekä nuorisosasteen että aikuislinjan opiskelija.

Opiskelijatuotanto on tässä yhteydessä tuotanto, joka on toteutettu opiskelijavoimin Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiassa. Ammattiopetukseen kuuluvat tuotannot ovat opiskelijoille pakollisia. Näissä tuotannoissa mukana on opetuksesta vastaava opettaja (tai opettajia), joka tekee tuotantoa yhteistyössä opiskelijoiden kanssa.

Opinnäytetyötuotannot (ja itsenäiset projektit) ovat vapaaehtoisia ja edellyttävät viestinnän koulutusohjelman tuotantokokouksen myöntämää erillistä tuotantolupaa ja -numeroa. Tällaiset tuotannot edellyttävät opiskelijoilta kykyä työskennellä itsenäisesti, esimerkiksi taitoa koota toimiva työryhmä. Opinnäytetyön tavoitteena on osoittaa opiskelijan valmiudet soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä, ja sen arvioinnissa kiinnitetään huomiota esimerkiksi opiskelijan kykyyn tunnistaa, eritellä ja ratkaista ammatillisia ongelmia käytännön tilanteissa sekä kehittää omaa ammattialaansa. (Helsingin ammattikorkeakoulun Stadian tutkintosääntö.)

Tässä työssä tarkastellaan opiskelijatuottajien kokemuksia sekä perusopintoihin kuuluvissa tuotannoissa että opinnäytetyötuotannoissa ja itsenäisissä projekteissa.

Kokemuksia voidaan tarkastella tekemättä eroa erilaisten tuotantojen välillä, mutta syvempää analyysiä tehtäessä on pidettävä mielessä, että itsenäisen projektin ja ennen kaikkea opinnäytetyön ollessa kyseessä opiskelijan on tarkoitus työllään todistaa ammattitaitonsa alalla.

3 ERÄÄN TYTÖN TARINA

Tämä luku kuvaa opiskelijatuottajana toimimistani *Erään tytön tarina* -fiktiossa. Kyseessä oli käsikirjoittaja-ohjaajan, kuvaajan ja tuottajan opinnäytetyöproduktio. Teososan kuvaus on rajattu esituotanto- ja kuvausvaiheisiin, koska omassa työssäni nämä olivat tuotantovaiheista ne, joissa kohtasin eniten kehittämisalueita. Jälkituotantovaihe sujui omalta osaltani helposti, joten rajaan sen tämän työn ulkopuolelle.

Erään tytön tarina on viidentoista minuutin mittainen fiktio, joka kertoo nuoren naisen, Minnan, elämästä. Sen on käsikirjoittanut ja ohjannut Teina Ryyänen. Kuvaajana toimi Antti Pekki.

3.1 Esituotanto

Ohjaaja-käsikirjoittaja aloitti esituotantotyöt pestamalla tuotantoon kuvaajan. Tuottajaa haettiin sähköpostilla, ja lupauduin mukaan alkusyksystä 2007. Varsinaiset esituotantotyöt aloitettiin lokakuussa 2007, jolloin ohjaaja esitteli käsikirjoituksen ensimmäisen version. Ensimmäinen varsinainen tuotantokokous pidettiin 2.11. Tällöin sovimme myös työnjaosta tuotantolupahakemuksen liitteiden sekä työryhmän kokoamisen osalta. Ryhmän kokoaminen aloitettiin tuolloin heti. Lopullisen käsikirjoitusversion sain 6.1.2008, noin kuukauden ennen kuvausten alkua.

3.1.1 Kustannusarvio ja tuotantolupa

Kaikkia Stadian resursseilla tehtyjä opetuksen ulkopuolisia tuotantoja sekä opinnäytetyötuotantoja varten opiskelija tarvitsee tuotantoluvan ja tuotantonumeron. Nämä myönnetään tuotantokokouksessa, joita pidetään noin kahdesti kuukaudessa. Tuotantolupaa varten on tuottajaopiskelijan toimitettava projektituottajan

tuotantotoimistolle tuotantolupahakemus tarvittavine liitteineen. Tuotantokokouksessa, jossa tulisi työryhmästä olla paikalla ainakin ohjaaja- ja tuottajaopiskelijan, käydään läpi mm. tuotantosuunnitelma ja talousarvio. Suunnitelmien tulee olla huolellisesti ohjeiden mukaan tehtyjä, koska tuotantokokouksella on oikeus ja velvollisuus evätä tuotantolupa keskeneräisiltä tuotannoilta.

Erään tytön tarinalle tuotantolupa myönnettiin marraskuussa 2007. Luvan ehtona oli kuitenkin, että tuotannon kustannusarvio tehtäisiin uudestaan muutamien tarkennuksien. Etenkin lavastukseen budjetoitu rahamäärä oli tuotantokokouksen mielestä liian suuri, muutenkin ulosmenevän rahan osuutta piti pienentää.

Opiskelijatuotannon kustannusarvion laatimiseen löytyy pohja ja ohjeet oppilaitoksen tuotantotoimiston WWW-sivuilta (ks. <http://viestintatuotanto.stadia.fi>).

Kustannusarvion pohja (budjettipohja) on tarkoitukseensa toimiva, tosin hieman aikaa vaativa, koska siihen on itse lisättävä tarvittavat kaavat, jos haluaa budjetin toimivan sähköisesti. Pohja on toki myös aina muokattava tuotantokohtaisesti sopivaksi.

Oppilaitoksen edellytykset ja tuotanto-ohjeet huomioon ottaen on kuitenkin käytännöllistä tehdä budjetti tälle pohjalle. Oppilaitoksen budjettipohjan rinnalla voi halutessaan käyttää laajempaa ja tarkempaa budjettipohjaa joka löytyy AVEK:n kotisivuilta (ks. www.avek.fi.) Sen käyttäminen antaa kokonaiskuvan tuotantokustannuksista, koska se huomioi mm. palkkakulut. Kahden budjetin luominen tuo toki lisätyötä, mutta on mielestäni mielekästä ajatellen ammatillisen osaamisen tavoitetta.

Ohjeet budjetin laatimiseen sen sijaan olivat mielestäni puutteelliset juuri ulosmenevän rahan osuuden osalta. Yritin selvittää tuotantotoimiston WWW-sivuilta, tuotantotoimistosta sekä useammalta opettajalta, mikä on se summa, jonka oppilaitos on valmis laittamaan tuotantoomme. Opiskelijoiden keskuudessa on käsitys, että on olemassa tietty summa, jonka oppilaitos on varannut opinnäytetyöproduktioihin per opiskelija, ja tähän käsitykseen perustin myös oman uskomukseni siitä, että tällainen summa on olemassa. Tätä käsitystä ei missään vaiheessa oikaistu oppilaitoksen puolelta, vaan sain kyselyihini erilaisia vastauksia eri opettajilta. Koska en saanut

kysymykseeni ulosmenevän rahan osuudesta selkeää vastausta, oli hyvin vaikeaa tehdä budjetti, joka olisi ollut tuotantokokousta tyydyttävä.

Tuotantokokous ei antanut hyväksyntää laatimalleni budjetille. Kun olimme kokouksessa uudestaan tammikuussa 2008, jouduin useampaan kertaan pyytämään, että kokous päättäisi summan, jonka voimme tuotantomme käyttää. Tämän tiedon saaminen oli olennainen sen kannalta, miten tuotantoamme jatkettiin. Lopulta sain koulutusjohtajalta haarukan, jonka puitteisiin tuotantomme oli mahduttava.

Budjetin laatimista vaikeutti myös keskeneräinen käsikirjoitus, johon minun olisi tuottajana pitänyt puuttua kovemmin ottein. Keskeneräiselle käsikirjoitukselle on vaikeaa tehdä kunnollista tuotantosuunnitelmaa ja talousarviota. Kuten Jouko Aaltonen kirjoittaa kirjassaan *Käsikirjoittajan työkalut*, on käsikirjoitus kivijalka, jonka varaan koko myöhempi tuotanto rakennetaan. Käsikirjoituksen avulla myös kommunikoidaan tuotannon ulkopuolisten tahojen, kuten tilaajien, rahoittajien ja asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi käsikirjoituksella on vielä tuotannollinen funktio; sen perusteella voidaan arvioida, mm paljonko tarvitaan aikaa ja rahaa tuotannon toteuttamiseen. (Aaltonen 2003, 12–14.) Gates taas vertaa käsikirjoitusta tuotannon pohjapiirustukseen ja sanoo, ettei sen tärkeyttä voi kyllin painottaa. Ei käsikirjoitusta – ei elokuvaa. Kokematon ohjaaja tai tuottaja kuitenkin Gatesin mukaan harmittavan usein väheksyy tätä faktaa. Tuottajan on erityisen tärkeää ymmärtää käsikirjoituksen merkitys, koska tuotantosuunnitelma tehdään käsikirjoituksen perusteella. Tuotantosuunnitelman teossa on kuitenkin ohjaajan oltava mukana, koska ainoastaan hänellä on tässä vaiheessa näkemys siitä, mitä lopputulos tulee olemaan (Gates 2003, 17.) Ongelmat *Erään tytön tarinan* käsikirjoituksessa olisi pitänyt ratkaista jo ennen tuotantokokoukseen menoa. Jos käsikirjoittaja haluaa pitää kiinni omasta tekstistään eikä näe sen tuotannollisia ongelmia, on tuottajan oikeus ja velvollisuus puuttua näihin. Kuten Gatesin ajatuksista käy ilmi, olisi minun pitänyt olla tiukempi käsikirjoituksen tuotannollisten ongelmien suhteen. Myös tuotantokokouksen päätöksen mukaan tuotantoluvan edellytyksenä oli käsikirjoituksen ongelmien ratkaisu. Käsikirjoittajalle järjestettiin oppilaitoksen toimesta myös ylimääräistä opetusta. Kokouksen päätöksestä kuitenkin tiedotettiin puutteellisesti, eikä edellytystä käsikirjoituksen ongelmien ratkaisusta saatettu opiskelijatuottajan tietoon laisinkaan.

Näin ollen jätin puuttumatta asiaan, ja tämä virhe heijastui myöhemmin koko tuotantoon.

3.1.2 Työryhmän kokoaminen ja työnjako

Koska kyse oli opinnäytetyöstä eikä ammattiopintojen opetukseen kuuluvasta produktiosta, työryhmän kokoaminen jäi opiskelijoiden harteille. Tässä emme sopineet työnjaosta, mutta näyttelijät, lavastaja ja puvustaja löydettiin melko helposti suhteiden avulla. Myös äänittäjä ja puomittaja saatiin nopeasti mukaan. Ryhmästä puuttuivat kuitenkin vielä valoryhmä, kamera-assistentti, tuotantopäällikkö tai tuottajan assistentti, kuvaussihteeri, apulaisohjaaja ja lavastusassistentti/ tarpeistonhoitaja.

Ryhmää yritettiin saada kokoon sähköpostitse Stadiasta useamman kerran tuloksetta. Lisäksi jokainen rekrytoi tahollaan tuntemiaan ihmisiä, mutta silti työryhmän lopullinen kokoonpano varmistui vain viikkoa ennen kuvausten alkua. Tuottajan assistenttia en löytänyt ollenkaan, mutta onneksi saimme mukaan kuvauspäällikön. Hän hoiti muutamia tuotantotyöhön liittyviä tehtäviä ehtiessään, mistä oli minulle suuri apu, koska joillekin tuotantoryhmän jäsenille ei ollut selvää minkälaiset tehtävät heille nimikkeensä perusteella kuuluvat. Tässä siis lähtöoletus aikuisopiskelijoiden vahvemmassa ammatillisesta osaamisesta ei ainakaan fiktion työnkuvien osalta toiminut. Ongelmia oli myös sen kanssa, että omia tehtäviä ei syystä tai toisesta osattu hoitaa. Näin monet tärkeät ja välttämättömät esituotantovaiheen työt siirtyivät kuin automaattisesti minulle. Onnekseni pystyin delegoimaan niistä osan eteenpäin kuvauspäälliköllemme.

Eräs heikkouteni opiskelijatuottajana tässä produktiossa oli työtehtävien delegointi muille. Haalin tehtävät itselleni, koska en luottanut siihen, että muut hoitaisivat ne haluamallani tavalla. Myös tietynlainen peräänantamattomuus juuri tässä suhteessa on mielestäni ominaisuus, jota minun tulisi kehittää. Kaikkia asioita ei tarvitse tehdä minun haluamallani tavalla, minun tulisi oppia ottamaan huomioon, että saattaa olla olemassa toisia yhtä hyviä tapoja hoitaa jokin tietty asia. Toisaalta, kun pyysin jotain

toista ryhmän jäsentä hoitamaan jotakin asiaa, sain liiankin usein kuulla tehtävän olevan tuottajan, ja että minun pitää hoitaa se itse.

Työnjako ryhmässämme oli alusta alkaen epäselvä, koska emme olleet sopineet siitä ajoissa. Esimiehen tehtävä on oikeassa työelämässä tuottajan, ja näin sen mielestäni pitäisi olla myös oppilaitostuotannoissa, joiden tavoitteena on ammatillinen oppiminen. Ryhmällämme ei ollut varsinaista työnjohtajaa tai esimiestä, mikä johtui pääosin epäonnistumisestani tämän roolin ottamisessa. En itse alusta asti aktiivisesti pyrkinyt ottamaan tätä tehtävää, vaan olin samalla viivalla opiskelutovereideni kanssa, mikä johti siihen, etten enää myöhemminkään pystynyt toimimaan työssäni esimiehen asemassa. Toisaalta, ryhmä ei myöskään vapaaehtoisesti tätä tehtävää luovuttanut, vaan kaikki pitivät itseään samalla tasolla työryhmän hierarkiassa. Tämä on erikoista siksi, että työelämäkokemuksen kautta opiskelijoiden pitäisi tietää työnjohdollisesta päätöshierarkiasta. Opiskelijatuotannon hierarkian rakentamisen vaikeus on mielestäni mm. se, että työryhmän toimijat ovat tavallaan ammatillisen uransa samassa vaiheessa, monesti esimerkiksi saman vuosikurssin opiskelijoita, eikä esimiesasemaa mielellään suoda toiselle opiskelijalle. Tällöin on tuottajan vaikea saada työnjohdollista asemaa ja muiden on vaikeaa asettua tuottajan johdettaviksi. Tilanne, jossa hierarkia ei ole selkeä, ei ole työskentelyn kannalta hedelmällinen, näin oli myös *Erään tytön tarinassa*. Minun olisi pitänyt heti alussa tehdä ryhmälle selväksi työnjohdollinen päätöshierarkia. Minulla ei kuitenkaan ollut tähän riittäviä työvälineitä eikä sellaista auktoriteettia opiskelutoverihini nähden, että olisin tässä onnistunut. Sama ongelma oli tullut ilmi jo aiemmissa ammattiopetukseen kuuluvissa opinnoissa, eikä oppilaitoksella ollut sen ratkaisuun selkeitä ohjeita.

Ylipäänsä koin, että hierarkia työryhmässä ei toiminut niin kuin sen olisi pitänyt toimia, koska ryhmän ”nökkimisjärjestys” oli epäselvä. Työympäristönä tällainen ei ole tuloksellinen. Ryhmädynamiikan ja johtamistaidon laajempi tuntemus ja niitä edeltävät opinnot olisivat varmasti auttaneet eteenpäin tästä tilanteesta, mutta kun työ on jo käynnissä, on vaikeaa enää toimia toisin. Kyseessä oli kuitenkin lyhytaikainen tuotanto, ja kovin lyhyessä ajassa ei toiminta- ja käyttäytymismalleja pysty muuttamaan. Oma virheeni oli, etten selvittänyt tuotannon päätöshierarkia-asiaa heti työn alussa. Toisaalta, jos työryhmän muut jäsenet eivät suostu jonkun

työnjohdolliseen alaisuuteen ja opiskelijatuottajan käytettävissä olevat sanktiomahdollisuudet ovat olemattomat, ollaan niin sanotusti umpikujassa. Sen välttämiseksi opiskelijatuottajat saavat käyttää kaiken ongelmanratkaisukykyänsä. Muuten elokuva ei valmistu.

3.1.3 Tuottajan rooli

Kuten jo yllä olevastakin on käynyt ilmi, ei opiskelijatuottajan rooli opiskelijatuotannossa ole ollenkaan yksiselitteinen. Ensimmäinen ongelma on mainittu työryhmän sisäinen hierarkia, jossa todellisessa työelämässä tuottaja toimisi tuotantoryhmän esimiehenä ja työnjohtajana. Kun tehdään opiskelijatuotantoa, on opiskelijatuottajan vaikea käyttää työnjohdollista valtaa ja ottaa johtovastuu ryhmässä. Opiskelijatuottajalla ei useinkaan ole riittävää kokemusta esimiehenä toimimisesta. Tämä tuntuisi olevan erityisesti nuorisosaasteen opiskelijoiden ongelma kyselyyn saamieni vastausten perusteella (ks. luku 4.)

Aikuisopiskelijoista koostuvissa ryhmissä ongelma voi tulla esiin eri tavalla. Ryhmissä työskentelee jo työelämässä olevia, mahdollisesti pitkänkin kokemuksen alalta omaavia ihmisiä. Ryhmäläisillä saattaa olla hyvinkin erilainen tietotaito alalta, mikä saattaa vaikeuttaa ryhmäläisten välisiä suhteita. Vuosia alalla toimineen kuvaajan voi esimerkiksi olla hyvinkin vaikeaa toimia ensikertalaisen tuottajan alaisuudessa, joka vielä hakee omaa rooliaan ja toimintatapojaan, tekee ehkä virheitäkin.

Myös Gates painottaa hierarkian tärkeyttä. Vaikka tuotantoryhmät saattavat ensi näkemältä näyttää hyvinkin epähierarkkisilta työyhteisöiltä, niissä on yleensä aina erittäin tarkasti määritelty käskytyjärjestelmä. Kuten missä tahansa muussakin työssä, on erittäin tärkeää ymmärtää tämä hierarkia ja toimia sen määrittämien ehtojen mukaisesti. (Gates 2003, 140.) Myös opiskelijatuotannoissa tulisi noudattaa tätä neuvoa.

Omalla kohdallani roolini epäselvyyttä lisäsi myös se, ettei ollut selkeää käsitystä siitä, onko opiskelijatuottaja vain rahavirtoja ohjaileva, sopimuksista ja käytännön järjestelyistä vastaava henkilö, vai myös sisältöön vaikuttava työryhmän jäsen. Tätä

asiaa ei puhuttu selväksi tuotannon alussa ja virheekseni otin vanhasta tottumuksesta enemmän käytäntöön kuin sisältöön painottuvan roolin. Esituotantovaiheessa tämä näkyi esimerkiksi kuvauspaikkojen valinnoissa; tuottajana minulla oli realistinen käsitys siitä, mihin budjettimme rajoissa pystymme. Kuitenkin kuvauspaikoiksi valittiin tiloja, joissa ei esimerkiksi ollut lainkaan kalusteita, vaan ne piti lavastaa ja rekvisitoida alusta loppuun itse hankituilla tavaroilla. Näihin valintoihin minulla ei tuottajana ollut minkäänlaista sanavaltaa, vaan valinnat tekivät pääosin ohjaaja ja kuvaaja. Lyhytelokuvaan oli myös käsikirjoitettu auto-onnettomuus sekä suuret cocktail-juhlat. Opiskelijatuotantoa tehdessä kaikki ovat varmasti tietoisia resurssien rajallisuudesta, ja näin ollen jo käsikirjoitusvaiheessa olisi syytä miettiä, mikä on mahdollista toteuttaa ja mikä ei. Jos tätä ei ole mietitty etukäteen, on mielestäni tuottajan velvollisuus ja oikeus puuttua sisältöön, joka vaatii toteutukseen liikaa rahaa tai ammattitaitoa, jota ryhmällä ei välttämättä ole käytettävissään. Myös tuotantokokouksen pitäisi puuttua käsikirjoituksen kohtiin, joita ei tuotannollisista syistä voida toteuttaa.

3.2 Kuvaukset

Itse kuvausvaiheessa asioilla on kokemukseni mukaan tapana järjestyä, jos vain oikeat ihmiset ja tarvittava kalusto saadaan oikeaan paikkaan oikeaan aikaan. Toki tämä on hieman karkea luonnehdinta, onnistuminen vaatii tietysti suuren määrän työtä esituotantovaiheessa, mutta jos luvat ja sopimukset ovat kunnossa, kuvauspaikat valittu ja todettu sopiviksi ja tarvittavat käytännön järjestelyt tehty, niin voidaan mielestäni karkeasti ottaen sanoa asioiden järjestyvän.

Erään tytön tarinan kuvaukset onnistuivat kaiken kaikkiaan hyvin. Kuvauspäiviä oli yhteensä seitsemän. Kuvauspäivät venyivät melko pitkiksi, mutta ryhmän työmotivaatio oli hyvä. Opiskelijatuotantojen erityispiirre onkin ehkä ydinryhmän luja motivaatio. Sen avulla voitetaan usein tuotannolliset ym. ongelmat. Motivoituneesta ryhmästä huolimatta tiettyjä kehittämisalueita on kuitenkin löydettävissä.

3.2.1 Kuvausaikataulu

Koska kuvausaikataulusta käy ilmi mitä milloinkin tehdään, ja ketä tarvitaan paikalle, tulee jokaisen kuvausryhmän jäsenen saada kopio aikataulusta hyvissä ajoin. Yksityiskohtainen informaatio selviää jokaisen päivän omasta call sheetistä (päiväkohtainen kuvausaikataulu), ja tämä tulee toimittaa työryhmälle viimeistään edeltävänä päivänä (Gates 2003, 69.)

Erään tytön tarinan kuvausaikataulu oli laadittu ja käyty läpi hyvissä ajoin ennen kuvausten alkamista kaikkien asianosaisten kanssa ja call sheetit toimitettiin viimeistään kahta päivää ennen kyseessä olevaa kuvauspäivää. Osassa kuvauspaikoista oli tiukat säännöt siitä, koska viimeistään oli oltava ulkona, ja aikataulu oli tehty nämä deadlinet huomioon ottaen. Kuvasuunnitelmat oli tehty, ohjaaja ja kuvaaja olivat yksimielisiä siitä, mitkä kuvat kussakin paikassa otetaan ja valoryhmä oli tietoinen tietyistä aikataulun reunaehdoista.

Kuitenkin useammin kuin yhdesti aikataulu petti. Osasyynä siihen oli, että kuvasuunnitelmaa ei noudatettu, vaan siihen lisäiltiin kuvia kuvaustilanteessa. On ymmärrettävää, että välillä ohjaajalle tai kuvaajalle tulee visio tai tarve ottaa kuvia kuvasuunnitelman ulkopuolelta, mutta tätä ei mielestäni saisi tapahtua usein. Jos näin tapahtuu, on tuottajan puututtava tilanteeseen ja pysähdyttävä miettimään järkeviä ratkaisuja. Ohjaajalla pitää myös olla tarkka näkemys siitä, mitä hän työltään haluaa. Lisäksi hänen on kyettävä kirkastamaan tämä näkemys ryhmälle, jotta näkemys voidaan toteuttaa.

Erään tytön tarinan kuvauksissa oli mielestäni usein tilanteita, joissa ohjaajia oli enemmän kuin yksi ja joissa pyrittiin toteuttamaan esimerkiksi kuvaajan, valaisijan tai näyttelijän visiota ohjaajan vision sijaan. Joissain tilanteissa kuvauspäällikkö sai pidettyä ohjat käsissä ja aikataulussa pysyttiin, mutta toisinaan se osoittautui mahdottomaksi ja aikataulut venyivät. Tässäkin ongelmassa oli osittain kyse työryhmän puutteellisesta hierarkiasta, mutta myös selkeästi tuotannon keskeneräisyydestä. Keskeneräinen käsikirjoitus ja puutteellinen kuvasuunnitelma yhdessä liian optimistisen aikataulun kanssa johtivat yhdessä ongelmiin ajan kanssa. Minä en tuottajana ymmärtänyt puutua tähän, vaan keskityin liiaksi rooliini lavastajan assistenttina, mikä ei tietenkään asiaa auttanut.

Toinen aikatauluihin ongelmia aiheuttava tekijä oli valaisu. Valaisuun menee aina kaikki sille varattu aika, mutta jos valoryhmä saapuu paikalle myöhässä, niin aikaa menee aina vähän enemmän. Aikaa kuluu myös, jos jok'ikistä yksityiskohtaa hiotaan loputtomiin. Tietysti työ tulee tehdä huolellisesti ja niin, että lopputuloksesta tulee halutunlaista, mutta myös valaisijan on tiedettävä, mitä ollaan tekemässä niin, että valaisuun riittää sille varattu aika edes suurin piirtein. Jos mukana on suuri määrä oppilaitoksen valokalustoa ja varmuuden vuoksi vähän päälle sekä lisäksi vielä vuokrattua kalustoa ja valoryhmään kuuluu kolmesta neljään henkilöä, on mielestäni suunnittelussa jotain pielessä, jos aikatauluissa ei pysytä. Tätä ei pidä sekoittaa siihen, etteikö valaisuun menisi aina aikaa. Valaisunkin kanssa pitäisi kuitenkin olla realististi ja esimerkiksi kaluston sopivuus pitää varmistaa asianmukaiselta opettajalta.

3.2.2 Työryhmän sitoutuminen työhön

Kaiken kaikkiaan *Erään tytön tarinan* työryhmä oli kuvausten aikana työhönsä hyvin sitoutunutta ja motivoitunutta. Ehkä sellaisten työntekijöiden osalta, jotka eivät tuotannosta opintojen (opintopisteet) tai ammatillisen oppimisen (työkokemus tms.) kannalta hyötyneet, olisi voinut toivoa hieman parempaa sitoutumista työhön¹. Toisaalta, on vaikeaa motivoida ammattilaista ilmaiseen työhön, josta hän ei hyödy muullakaan tavoin, mutta toisaalta olisin toivonut, että lupautuessaan tehtävään nämä ihmiset hyväksyvät sen sisältämät realiteetit ja hoitavat työnsä samalla tavoin kuin palkkatyötkin. Tämän olisi pitänyt olla itsestänselvyys, mutta arvioin kykyä työntekijöiden motivoimiseen, ja toisaalta heidän sitoutumisensa väärin.

Opiskelijatuotannoille on luonteenomaista, että työryhmiin haalitaan työntekijöitä kavereista ja tutuista. Tämä koskee tietysti lähes poikkeuksetta opinnäytetyötuotantoja sekä itsenäisiä projekteja, joihin on usein vaikeaa löytää riittävästi työntekijöitä. Kavereiden kanssa työskentely on kaksiteräinen miekka – se saattaa hyvin käydessä johtaa loistaviin tuloksiin, mutta huonossa tapauksessa siitä aiheutuu vain ongelmia. Yllä mainittu työhön sitoutuminen on vain yksi ongelma. Ystävyyssuhteet saattavat myös vaikuttavaa työryhmän hierarkiaan sekä tasa-arvoisuuteen työntekijöiden välillä.

¹ Tällaisilla työntekijöillä tarkoitan ammattilaisia, jotka ovat opintonsa suorittaneet ja osallistuvat tuotantoon enemmänkin ”ystävänpalveluksena” kuin ammatillisen oppimisen vuoksi.

Työpäivän olisi pitänyt alkaa aikataulujen mukaisesti. Myöhässä kuvauspaikalle tuleminen kertoo mielestäni epäkunnioittavasta asenteesta työryhmää kohtaan. Jo kymmenen minuutin myöhästymisen riittää aiheuttamaan ärsytystä ryhmän muissa jäsenissä sekä sotkemaan aikatauluja. Myös jatkuvasti muita aikaisemmin kuvauksista poistuminen aiheuttaa saman. Minun olisi tuottajana pitänyt vetää tiukemmat rajat myös aikataulujen noudattamiselle, jotta kaikki olisivat tunteneet tulevansa kohdelluiksi samanarvoisesti.

3.2.3 Opiskelijatuottaja kuvauksissa

Opiskelijatuottajan rooli kuvauksissa oli erityisen hankala tässä tuotannossa myös kaksoisroolini vuoksi. Toimin opiskelijatuottajan lisäksi lavastajan assistenttina, ja näin ollen olin kuvauksissa täysin toisessa roolissa kuin esituotannon aikana. Toki olin paikalla myös tuottajana, mutta kuvauspäällikön hoitaessa käytännön asioita keskityin itse toiseen rooliini lavastuksessa. Se olikin tarpeellista, koska lavasteiden rakennukset olivat aikaa vieviä toimenpiteitä kuvauspaikkojen valintojen vuoksi.

Opiskelijatuottajaa pidettiin mielestäni kuvausten aikana myös mm. catering-vastaavana, siivoajana, autonkuljettajana ja järjestäjänä. Tämä oli ongelmallista, koska olin kuvauksissa ensisijaisesti läsnä lavastajan assistenttina. Kuvauspäällikön kanssa oli sovittu, että hän hoitaa tuottajan tehtäviä kuvauksissa, jos sellaisia ilmenee. Ryhmälle oli myös tehty selväksi, ettei tuotannolla ole cateringia, koska Helsingin kaupungin ohjeistus kieltää oppilaitosta korvaamasta cateringista syntyviä kuluja. Kahviloista oli hankittu paikalle sämpylöitä ja pullia työryhmän ruokailuja varten. Kuitenkin tuottajan odotettiin keittävän kahvit, laittavan lämmintä ruokaa, tekevän voileipiä ja pitämään keittiön kunnossa. Lisäksi tuottajan jopa odotettiin siivoavan kuvauspaikat kuvausten jälkeen, koska kuvausten päätyttyä viimeisenä paikalla oli tuottaja, onnekseen usein apunaan lavastaja.

Yhteisistä pelisäännöistä olisi pitänyt sopia tarkemmin. Ehkä, jos olisin pitäytynyt ainoastaan opiskelijatuottajana tuotannossa ja ollut kuvauspaikoilla selkeästi esimiehen roolissa, säännöistä olisi pystyttykin sopimaan. Tämä olisi kuitenkin pitänyt tehdä jo

ennakkotuotantovaiheessa, koko tuotantoryhmän palaverissa. Oletin kuitenkin oman työhistoriani näkökulmasta olevan selvää, että kuvauspaikat jätetään sellaiseen kuntoon kuin ne olivat niihin saavuttaessa. Yhteisillä pelisäännöillä ja ryhmän tiukemmalla valvonnalla olisimme ehkä myös säästyneet vahingoilta, joita eräässä kuvauspaikassa sattui.

4 TUOTTAJAOPISKELIJOIDEN KYSELYN TULOKSIA

Haastattelin työssäni kuutta tuottajaopiskelijaa sekä nuoriso- että aikuispuolelta. Haastattelu oli kyselymuotoinen, ja se toteutettiin sähköpostitse. Haastattelupyynnöjä lähetin kaiken kaikkiaan kaksikymmentäkaksi, mutta vastaussaldo jäi valitettavan pieneksi. Kyselyn kahdeksassa kysymyksessä pyydettiin tuottajaopiskelijoita kertomaan omin sanoin kokemuksistaan opiskelijatuotannon opiskelijatuottajana (Liite 1.)

4.1 Tuottajaopiskelijat (kysymykset 1-3)

Ensimmäinen kysymykseni käsitteli tuottajaopiskelijoiden opiskelijatuotannoista itsenäisesti hankkimaa tietoa. Suurin osa vastanneista oli hankkinut tietoa sekä opettajilta, tuotantotoimiston WWW-sivuilta (ja tuotantotoimistosta) että muilta opiskelijoilta. Vain muutama oli jättänyt tiedonhankkimisen ainoastaan muiden opiskelijoiden varaan. Kaikki olivat kuitenkin sitä mieltä, että opetuksessa annetun tiedon lisäksi tarvittiin vielä lisätietoa, esimerkiksi oppilaitoksen lupakäytännöistä, hankintalapuista ym. Tähän toivottiin myös lisäopetusta.

Olen itse yrittänyt ottaa asiat mahdollisimman hyvin selville, ja hoitaa hommat asianmukaisesti jotta ei tule ongelmia tai kysymyksiä jälkikäteen, tiedän, että kaikki eivät ole näin tehneet, ja tuotantotoimisto joutuu kyselemään asioita myöhemmin.

(Opiskelijatuottaja A, 3.4.2008)

Toinen kysymys kartoitti opiskelijan omaa käsitystä vahvuuksistaan opiskelijatuottajana. Haastateltavat listasivat useita erilaisia ominaisuuksia. Tällaisia olivat mm. yhteistyökyky, ongelmanratkaisukyky, kyky hallita kokonaisuutta sekä muokata käsikirjoitusta. Lisäksi työkokemus alalta sekä hyvät suhteet alalla toimiviin

ammattilaisiin mainittiin, kuten myös mahdollisuudet käyttää työpaikan teknistä laitteistoa ja toimitiloja ennakkotuotantovaiheessa sekä kuvauksissa. Suhtautumista oppilaitosprojekteihin kuin muihinkin työtehtäviin painotettiin aikuisopiskelijoiden vastauksissa ja kokemus työskentelystä ryhmässä nähtiin vahvuutena. Näin kuvaa vahvuuksiaan eräs opiskelija:

Ahkeruus, utteruus ja pyrkimys parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen joskus vaatimattomillakin resursseilla. Suhtauduin projekteihin kuin mihin tahansa ns. oikeaan työtehtävään ja pyrin välittämään innostustani ja asennettani kaikille operaatioiden osapuolille.

(Opiskelijatuottaja B, 17.3.2008)

Kolmannessa kysymyksessä pyydettiin selvittämään omia heikkouksia opiskelijatuottajana. Heikkouksina nähtiin mm. puutteelliset tiedot lupamenettelyistä, sopimusjuridiikasta ja tekijänoikeusasioista. Myös taloushallinto koettiin heikkona osa-alueena. Useimmin kuitenkin mainittiin kurinpidolliset ongelmat työryhmän sisällä, vastuun sujuva hajauttaminen sekä työn organisointi. Kurinpidollisilla ongelmilla tarkoitettiin opiskelijatuotannoista puuttuvaa toimivaa käskytyjärjestelmää. Tämä korostui etenkin aikuisopiskelijoiden vastauksissa. Aikuiselle opiskelijalle tekemättömistä töistä huomauttaminen koettiin vaikeaksi, samoin opiskelijan motivoiminen työhön. Työhön motivoiminen koettiin ongelmalliseksi erityisesti ns. koko ryhmän tuotannoissa, joissa kaikki opiskelijat on otettava erilaisiin työtehtäviin.

Kun kyseessä on koko luokan fiktio, on kaikki pakko ottaa työryhmään. Kuitenkaan kaikkia ei välttämättä kiinnosta olla mukana kyseisen leffanteossa (esim. jos käsis tai ohjaaja ei ole mieleinen), jolloin porukka on vaikea saada innostumaan.

(Opiskelijatuottaja A, 3.4.2008)

Ylipäänsä koettiin ongelmalliseksi, että opiskelijatuotannoista puuttuu selkeä hierarkia. Hierarkian puuttuminen johti siihen, että opiskelijatuottajan oli vaikea toimia työnjohtajana, ja tämä koettiin omana heikkoutena. Ongelmaa kuvattiin mm. näin:

Heikkoudeksi luen myös tietyn auktoriteetin puutteen; luokan kesken on vaikea saada itsensä ns. "pomon" asemaan. Tämä on toki myös persoonallisuus kysymys; toisilla on tämä taito, minulla ei. Tähän voisi auttaa esim. jos tuottajaopiskelijat saisivat ihan perinteistä esimiestaitojen opetusta.

(Opiskelijatuottaja A, 3.4.2008)

Vastuun hajauttamisen vaikeus johti siihen, että opiskelijatuottaja keskittyi liikaa hänelle kuulumattomiin työtehtäviin, ja aiheutti näin harmia ryhmän muille jäsenille. Opiskelijatuottajan puutteellinen kyky organisoida työtä aiheutti mm. aikataulullisia ongelmia. Myös neuvottelutaitojen puutteellisuus mainittiin heikkoutena.

4.2 Tuotannon vaiheet (kysymykset 4–6)

Kysymyksissä 4–6 kartoitettiin tuottajaopiskelijoiden eri tuotantovaiheessa kohtaamia ongelmia. Esituotantovaiheessa pääasiallisena ongelmana koettiin ihmisten eriasteinen sitoutuminen ryhmään ja tuotantoon. Kun kaikki eivät ole mukana samalla asenteella ja innostuksella, on myös ryhmähengen rakentaminen vaikeaa. Opiskelijatuottajat joutuivat kyselemään työryhmäläisten tekemisten perään liiankin usein eikä yhteen hiileen puhaltaminen aina onnistunut. Toisaalta mukana saattoi myös olla ns. päällepäsmäreitä, jotka aiheuttivat hekin ongelmia.

Toinen esiinnoussut esituotantovaiheen ongelma oli pieni budjetti. Useat kokivat hankalaksi hyvin rajallisilla rahallisilla resursseilla toimimisen. Vaikeaksi tai mahdottomaksi osoittautui etenkin avustajien ja muun tarpeellisen oppilaitoksen ulkopuolisen henkilökunnan saaminen esimerkiksi viikonloppukuvauksiin pienellä tai olemattomalla korvauksella. Positiivisesti nostettiin kuitenkin esiin se, että oppilaitokselta löytyy paljon tarvittavaa kalustoa ym. ja esimerkiksi innokkaita maskeerausalan opiskelijoita saatiin helposti mukaan tuotantoihin.

Itse tuotantovaiheessa esiin tulleet ongelmat olivat lähinnä teknisiä. Ongelmallisena koettiin mm. se, että esimerkiksi äänittäjät ja kuvaajat saattoivat joutua työskentelemään kalustolla, jota he eivät ennen olleet käyttäneet. Tästä koitui erilaisia hankaluuksia, mainittakoon niistä kuvanlaadulliset ja äänitykselliset ongelmat. Toisaalta, ei todellisessa työelämässäkään aina saa työskennellä esimerkiksi sellaisella kameralla, jolla viimeksikin työskenteli. Ammattitaitoinen kuvaaja tai äänittäjä pystyy varmasti omaksumaan erilaiset laitteet. Lisäksi, esimerkiksi aikuisopiskelijan oma velvollisuus on vähäisen lähiopetuksen vuoksi itse tutustua kalustoon siinä määrin, että pystyy sen kanssa toimimaan.

Osa opiskelijatuottajista oli joutunut painimaan kuvausvaiheessa myös logistiikkaongelmien parissa. Kun oppilaitoksella on autoja vain kaksi ja tuotantoja tekeviä ryhmiä useita, voi auton käyttöön saaminen olla hankalaa. Lisäksi, jos pitää kuljettaa esimerkiksi suurta määrää valokalustoa ja vaikkapa lavasteita ja rekvisiittaa, ei yksi pakettiauto riitä.

Kahdella koulun autolla ei koko kuvausryhmää liikutella. autonvuokraus ei ole koulun puolesta suuressa huudossa, joten oppilaiden omat autot ovat kovassa käytössä.. jos niitä on.

(Opiskelijatuottaja C, 3.4.2008)

Vastausten perusteella näyttää siltä, että tuotannot pitäisi aikatauluttaa aikaisempaa tarkemmin ja aikaisemmin. Jos autovarauksen tekee ajoissa, auton yleensä myös saa käyttöönsä. Kuvauspaikkojen valinnassa voi käyttää harkintaa niin, että esimerkiksi valitsee paikkoja, joihin pääsee myös julkisilla kulkuneuvoilla. Samaa harkintaa voi käyttää tarvittavan kaluston kanssa; osoittaa mielestäni ammattitaitoa osata valita kalustosta mukaan tarvittavat osat sen sijaan, että kuljettaisi mukana kaikkea mahdollista.

Tuotantoryhmien jäsenten sitoutumisessa löytyi toivomisen varaa myös tuotantovaiheessa. Ihmiset eivät olleet tehneet tehtäviä, jotka olivat sanoneet tehneensä. Lisäksi puutteellinen tuotantoryhmän sisäinen hierarkia aiheutti ongelmia kuvaustenkin aikana. Tästä esimerkkinä erään opiskelijatuottajan kohtaama yllättävä sukupuolinäkökulma-kiista: naispuolinen tiimin jäsen ei suostunut suunnittelemaan cateringia, koska näki siinä ”naisten työt” – ajattelua, toisaalta hän ei kuvauksiin lähdetessä suostunut tulemaan pakkaamaan autoa, koska se oli hänen mukaansa ”miesten hommia”. Tällaistaakaan tilannetta ei välttämättä olisi päässyt syntymään, jos työryhmässä olisi ollut selkeä johtaja. Tähän tilanteeseen vaikutti myös vastuun jakamisen epäonnistuminen.

Jälkituotannossa ongelmalliseksi koettiin ennen kaikkea aikataulutus. Jälkityövaihe kesti useassa tapauksessa arvioitua pidempään. Myös työryhmän jäsenten aikataulujen yhteensovittaminen osoittautui ongelmalliseksi. Eniten päänvaivaa aiheutti editien varausjärjestelmä. Opetussuunnitelmaan kuuluvat opiskelijatuotannot jäivät muiden opiskelijoiden itsenäisten projektien jalkoihin edit-aikoja varattaessa. Lisäksi

Premiere-editit oli eräessä tapauksessa varattu iltaisin opetuskäyttöön koko edit-jakson ajaksi. Editien tekniset ongelmat aiheuttivat useassa tapauksessa sekä motivaatio-ongelmia että vaikeuksia pysyä aikataulussa ja tuottaa valmis lopputulos.

Mielestäni mm. kontaktiopetuksen vähäinen määrä ja opiskeluun sitoutuminen sekä erilainen osaaminen aiheuttivat myös ongelmia jälkityövaiheessa, etenkin aikuisopiskelijoiden keskuudessa. Ryhmästä ei esimerkiksi löytynyt ihmistä, joka olisi erikoistunut editiin tai editoinut työkseen, vaan jouduttiin käyttämään henkilöä, jonka taidot olivat muutaman opetustunnin varassa. Tämä oli osasyynä siihen, että aikataulut pettivät jälleen kerran. Nuorisoasteella ongelmaksi koettiin, että tuottajaopiskelijat eivät ole riittävän perehtyneitä jälkityövaiheeseen tuotannollisesta näkökulmasta.

Tuotannossamme kukaan ei hahmottanut miten jälkityöt etenevät ja minkälaisia teknisiä vaatimuksia ja toimenpiteitä eri vaiheissa pitää olla. Vaikka pidettäisi ns. jälkityöpalavereita, ilmenee silti aina jotakin odottamatonta; ääniopettaja meilaa listan erilaisia versioita mitä leffasta pitää olla (joista tekniikkaa tuntematon tuottaja ei tajua mitään), leikkaaja ei osaa ottaa leffaa ulos koulun editistä - -

Vaikka asiat olisi porukalla mietitty kuinka tarkkaan etukäteen, tulee aina jälkitöissä jotain ihme säätöä - -

(Opiskelijatuottaja A, 3.4.2008)

4.3 Kehittämisehdotuksia (kysymys 7)

Seitsemännessä kysymyksessä kysyttiin, miten opiskelija kehittäisi opiskelijatuottajan asemaa tuotantoryhmässä. Lähes jokaisella vastaajalla oli ensimmäisenä ehdotuksena ja toiveena opiskelijatuottajan työnkuvan ja työryhmän rooliin selkeyttäminen. Jos ja kun työryhmät kootaan satunnaisesti, pitäisi opiskelijatuottajalle suoda keskeisempi asema, eikä työ saisi kääntyä pelkästään tuotantopäällikön työksi. Eräs vastaajista oli myös sitä mieltä, että ryhmätyö toimisi paremmin, jos tuottajat itse loisivat omat ryhmänsä, eikä niitä luotaisi satunnaisesti esimerkiksi opettajien toimesta tai sen mukaan, missä ryhmässä sattuu olemaan tilaa. Ammatillisten opintojen opetukseen kuuluvissa produktioissa opettaja ja tuottajat voisivat koota ryhmät yhteistyössä. Opettaja kuitenkin tarvitaan näissä tuotannoissa, ettei synny ns. kaveriryhmiä. Jokaisen opetusryhmän jäsenen on myös päästävä mukaan perusopetukseen kuuluviin tuotantoihin voidakseen edetä opinnoissaan.

Myös työnjohtamisen ja tiimin vetämisen harjoittelua peräänkuulutettiin. Konkreettinen ehdotus oli, että ensimmäisessä tuotannossa voisi opiskelijatuottajalla olla ammattituottaja tutorina. Näin opiskelijatuottajalla olisi joku, jonka puoleen kääntyä ongelmatilanteissa, ja toisaalta joku, joka seuraisi työskentelyä ja voisi tarvittaessa ohjata oikeaan suuntaan. Työtehtävien delegointiin ja vastuun jakamisen problematiikkaan kaivattiin lisää ohjeistusta, samoin selkeyttä siihen, onko tuottaja opiskelijatuotannossa myös luova osapuoli vai enemmänkin käytännön asioista vastaava hahmo.

Oppilaitoksen ja kaupungin byrokratia ja hitaus koettiin erittäin suureksi ongelmatekijäksi, johon kaivattiin parannusta. Suuren osan opiskelijatuottajan työajasta koettiin kuluvan erilaisten Stadian papereiden täyttämiseen ja jonkun vastaavan henkilön allekirjoitusten metsästämiseen. Vaikka allekirjoitusprosessi sinänsä on selkeä, on se aikataulullisesti opiskelijoille usein hankala.

Opiskelijatuottajan työ ei vastaa tosielämän tuottajan työtä mielestäni yhtään. Opiskelijatuottaja Stadiassa tuhlaa suurimman osan aikaansa utojen paperien täyttämiseen - -. Asia paranisi jos opiskelijatuottajalle annettaisi enemmän vastuuta esimerkiksi sopimalla, että tämä summa rahaa sinulla on tämän leffan tekoon, ja sitten tuottaja saisi jotenkin konkreettisesti rahan käyttöönsä, mahdollisesti kuitenkin ohjaavan opettajan valvonnassa. Ei tarvitsisi hankintalappuja tms. Yleensäkin ohjaavat opettajat ovat meillä tuotantopuolella olleet todella vähän mukana näissä koulun käytännön asioissa, vaikka tuotanto-opetus muuten onkin melko tasokasta.

(Opiskelijatuottaja A, 3.4.2008)

4.4 Keskeinen oppi opiskelijatuotannossa (kysymys 8)

Vastaukset tähän kysymykseen vaihtelivat vastaajasta riippuen. Hyvän tiimin tärkeys ja työnkuvien selkeys mainittiin muutamassa vastauksessa. Opittiin myös, että työryhmään on hyvä pyrkiä valitsemaan ajattelutavaltaan samantyyppisiä ihmisiä, koska hengenheimolaisten kanssa on helppo ja hauska tehdä töitä. Työstä pitää osata myös nauttia. Tämä ei tietenkään täysin vastaa tavoitteita ammatillisesta oppimisesta, ei työelämässäkään aina voi valita ryhmäänsä hengenheimolaisia, vaan olisi nimenomaan opittava työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Vastajaat uskoivat myös oppineensa melko paljon ns. oikean tuotannon tekemisestä. Tärkeänä oppina pidettiin budjetin laskemista ja siihen liittyvää projektin etenemisen seuranta. Ns. kantapään kautta opittuna mainittiin teknisten asioiden varmistaminen, varasuunnitelmien tekeminen sään, kuvauspaikkojen tms. suhteen sekä kuittien huolellinen säilytys. Opittiin myös, että valaisuun pitää varata riittävästi aikaa.

5 KESKEISET KEHITTÄMISALUEET

5.1 Opiskelijatuottaja esimiesroolissa

Tuottajaopiskelijoille tehdyn kyselyn vastauksista löytyi paljon yhtäläisyyksiä omakohtaisten kokemusteni kanssa. Ennen kaikkea yhtäpitäviä kokemukset olivat tuotantoryhmien työnjohdollisen päätöshierarkian ja opiskelijatuottajan aseman kanssa.

Opiskelijatuottajan asema on mielestäni vaikea, ja tämä mielipide tulee ilmi myös kyselyn vastauksista. On vaikea ottaa esimiehen rooli, kun työskentelee omien, mahdollisesti pitkäaikaistenkin opiskelutovereidensa kanssa. Opiskelijatuottajalla on jo valmiiksi jokin sosiaalinen rooli näiden ihmisten kanssa toimiessa, ja jos tuo rooli ei ole sellainen, jonka muut käsittäisivät sopivan esimiehelle, voi esimiehen aseman ottaminen osoittautua hyvin vaikeaksi. Rooli näyttää liittyvän selvästi siihen, kenen kanssa olemme tekemisissä (Kopakkala 2005, 97.) Kun rooli on muodostunut osaksi ryhmän roolien kokonaisuutta, sitä ei voi muuttaa elleivät muut muutosta ”hyväksy” (Kopakkala 2005, 108.)

Opiskelijatuottajalla on väistämättä jo jokin olemassa oleva rooli muihin opiskelijoihin nähden. Kun opiskelijatuotantojen tuotantoryhmät kootaan opiskelijatuottajan opiskelutovereista, ei tämän roolin vaihtaminen esimiesrooliin välttämättä onnistu, ainakaan ilman apua. Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi, useampi kyselyyn vastanneesta opiskelijasta toivoi opiskelijatuottajan aseman selkiyttämistä ja varmentamista ja johtamistaidon opetusta helpottamaan tätä tilannetta. Vuoden 2007 viestinnän koulutusohjelman AV-mediatuotannon opetussuunnitelmaan sisältyy vain vähän johtamistaidon opetusta. Ammattiopintoihin kuuluvan Ammattitekniikka 1–

kurssin tavoitteissa mainitaan, että opiskelija saa näkemyksen fiktioelokuvan tuotantoryhmän johtamisesta. Opiskelijan tulee kurssilla hankkia tietoa näytelmäelokuvassa tarvittavasta työryhmästä ja sen tehtäväjaosta. Opiskelijat tutustuvat kurssilla myös tuotantoryhmien ja ryhmän jäsenten erilaisiin asenteisiin, työtapoihin ja johtamiskulttuureihin. Tämä on kuitenkin ainoa johtamistaidon edes mainitseva kurssi, ja kyselyn tulosten sekä omien kokemusteni perusteella se ei ole riittävä.

Koska todellisessakin työelämässä tuottaja on tuotantoryhmässä esimiesasemassa, tulisi tuotantopainotteisiin opintoihin keskittyvillä opiskelijoilla olla riittävästi johtamistaidon opetusta sekä opetusta ryhmän toiminnasta. Jos opiskelijalle annetaan riittävät työvälineet tuotantoryhmän johtamista varten, on hänellä ainakin mahdollisuus onnistua luomaan ryhmäänsä toimiva, todellisuutta vastaava hierarkia ja hedelmällinen työilmapiiri. Toki näiden työvälineiden käyttö vaatii myös harjoittelua, ja tätä harjoitusta pitäisi saada riittävästi ohjaavan opettajan valvonnassa perusopetukseen kuuluvissa tuotannoissa, ennen kun opiskelija päästetään tuottamaan itsenäistä projektia tai opinnäytetyötä. Yksi käytännön ehdotus on, että vastaava opettaja voisi olla läsnä tuotantoryhmän ensimmäisessä tuotantopalaverissa. Hänen johdollaan sitten kerrattaisiin elokuvatuotantoryhmän työnjohdollinen päätöshierarkia.

Oppilaitoksen tuotanto-ohjeet ja käytännöt selvitetään perusopetuksessa Stadian kaikkien linjojen opiskelijoille. Opetuksessa tulisi kuitenkin selkeästi painottaa opiskelijatuotannon työnjakoa ja päätöshierarkiaa. Kaikkien linjojen opiskelijoiden tulisi olla selvillä siitä, mitkä heidän velvollisuutensa ovat tuotannossa, niin opiskelijatuotannossa kuin työelämän tuotannossa. Myös tuotannon työntekijöiden erilaiset toimenkuvat ovat epäselviä, vaikka nekin opetuksessa käydään läpi. Näitä ei kuitenkaan voi liiaksi painottaa, koska työnjaon ja toimenkuvan sisäistäminen ovat avainasioita toimivassa tuotannossa.

Kun tuotantopainotteisten opintojen opiskelijalle näin olisi annettu johtamistaitoon ja ryhmän toiminnan ymmärtämiseen tarvittavat työvälineet, ja kanssaopiskelijoille riittävät tiedot siitä miten opiskelijatuotannoissa tulee toimia, olisi opiskelijatuottajalla mielestäni paremmat mahdollisuudet onnistua tuotantoryhmänsä johtajana. Lisäksi

aiemmin olen tuonut esiin ehdotuksen, että opiskelijatuottajalla olisi ensimmäistä tuotantoa tehtäessä opettajan lisäksi alalla toimiva ammattituottaja tutorina. Ongelmatilanteissa opiskelijatuottaja voisi viimekädessä kääntyä tutorinsa puoleen, joka puolestaan tarvittaessa voisi puuttua peliin. Tämä tosin taitaa olla oppilaitokselle taloudellinen mahdottomuus.

Tässä vaiheessa on hyvä erottaa ammattiopintoihin kuuluvat tuotannot opinnäytetyötuotannoista sekä itsenäisistä projekteista. Ammattiopintoihin kuuluvissa tuotannoissa tuottajaopiskelijan ei vielä oleteta olevan siten oppinut tuottaja, etteikö hän voisi ja saisi epäonnistua. Näissä tuotannoissa opiskelijalla on myös tukena opettaja, jolla on mahdollisuus puuttua peliin tilanteen niin vaatiessa. Opinnäytetyön ollessa kyseessä opiskelijalla on kuitenkin jo oltava sellainen varmuus tuottajana, että hän osaa suunnitella tuotannon realistisesti, ja tietää selviytyvänsä työstä. Koska tuotantoluvan saa oppilaitokselta mielestäni ja esittämäni perusteella suhteellisen helposti, ovat opiskelijatuottajat ja muutkin opiskelijat ehkä toisinaan lähteneet ”soitellen sotaan” ilman kunnollisia suunnitelmia ja ilman todellista varmuutta siitä, että ovat valmiita hoitamaan elokuvatuotannon alusta loppuun. Tällaista ei saisi sattua opinnäytetyöproduktioissa ja tuotantokokouksen pitäisi niiden suhteen noudattaa tiukkaa linjaa. Keskeneräisille suunnitelmille ei pitäisi myöntää tuotantolupaa.

Erään tytön tarinan idea oli keskeneräinen kun tuotantolupa myönnettiin. Koska idea oli keskeneräinen, ei käsikirjoitukseen ollut valmis, vaikka se paperilla olikin. Keskeneräinen käsikirjoitus sai keskeneräisen tuotantosuunnitelman, ja suurin osa tuotannon ongelmista onkin suoraan johdettavissa tähän keskeneräisyyteen. Tuotantokokouksen olisi pitänyt evätä tuotantolupa tältä hankkeelta, tai ainakin kontrolloida, että käsikirjoitus valmistuu käsikirjoittajalle tarjotussa ohjauksessa. Vikaa on toki molemmilla puolilla. *Erään tytön tarinan* kohdalla soitelleen sotaan lähti opiskelijatuottajan lisäksi muitakin. Mikäli tuotannon koko ydinryhmä on hataralla pohjalla, on muunkin työryhmän mahdotonta sitoutua ja omistautua tuotannolle toivotulla tavalla.

Aikaisemmin olen myös maininnut sanktiojärjestelmän puuttumisen. Opiskelijalle, joka ei hoida tehtävänsä opiskelijatuotannossa sovitulla tavalla, ei käytännössä ole

toiminnastaan minkäänlaisia seuraamuksia. On tietenkin vaikeaa, ellei jopa mahdotonta luoda sanktiojärjestelmää, joka olisi toimiva kouluympäristössä ja jota opiskelijatuottaja voisi käyttää. Jonkinlainen ratkaisu asiaan helpottaisi kuitenkin opiskelijatuottajaa esimiestehtävissä. Lisäksi tämä loisi työryhmiin tasa-arvoisuutta eri toimijoiden välille. Ilman minkäänlaisia sanktioita toimittaessa työnsä hyvin tekevät ja työnsä laiminlyövät ovat esimerkiksi opintopisteitä ajatellen samalla viivalla. Sanktio sinänsä on tietysti opintosuorituksen antamatta jättäminen työnsä laiminlyövältä opiskelijalta. Tällaisen sanktion käyttäminen vaatisi kuitenkin tuottajaopiskelijalta työntekijöiden tarkkaa tuntiseurantaa ja oppilaitokseltakin työryhmän riittävää tarkkailua. Tämän työn tarkoituksena ei ole kehittää sanktiojärjestelmää, mutta ajatuksen esiintuominen on kuitenkin mielestäni tärkeää mahdollisten ajatusten herättämiseksi. Mitä nämä sanktiokeinot sitten olisivat, siihen on vaikea hakea vastauksia.

5.2 Tuotantokäytännöt ja byrokratia

Oppilaitoksen tuotanto-ohjeiden ja lupakäytäntöjen epäselvyys ja byrokraattisuus nousivat esiin sekä kyselyyn osallistuneiden tuottajaopiskelijoiden vastauksissa että omassa työssäni. Tämän luvun tarkoituksena on tuoda esiin seikkoja, jotka aiheuttivat ongelmia tuotannoissa, ja joista oppilaitoksen tuotannoista vastaavien opettajien ja muiden henkilöiden olisi syytä keskustella.

Oppilaitoksella on selkeät tuotanto-ohjeet, jotka ovat kaikille samat ja kaikkien saatavilla. Ongelma näyttääkin olevan se, etteivät opiskelijat perehdy niihin kylliksi. Lisäksi käytäntöjä noudatetaan eri tavoin ja käytännön neuvot vaihtelevat sen mukaan keneltä kysyy. Tämä on mielestäni paitsi turhauttavaa, myös epäoikeudenmukaista, koska se saattaa asettaa eri tuotannot eriarvoisiin asemiin. Johonkin tuotantoon esimerkiksi saa lainata oppilaitoksen molempia autoja, toiseen ei. Ulosmenevän rahan osalta ohjeiden pitäisi olla selkeämmät, vaikkei yksiselitteisiä ohjeita voikaan antaa.

Tuotantokäytäntöjen selkeytys ei voi olla mahdoton tehtävä. Perusopintoihin kuuluville tuotannoille voi olla omat käytännöt ja opinnäytetyötuoannoille omat. Lisäksi tulisi myös selkeyttää tilaustöiden asema. Opettajakunnan pitäisi

keskuudessaan pohtia tuotantokäytäntöjä ja niiden noudattamista enemmän, jotta opiskelijan kysyessä tiettyä neuvoa jokainen osaisi antaa saman käytännön vastauksen. Tällöin väärinkäsitysten ja ristiriitaisten ohjeiden saamiselta vältyttäisiin.

Ulosmenevän rahan osalta on varmasti mahdotonta määritellä jotakin tiettyä summaa per tuotanto, koska tuotannot ovat erilaisia, mutta jonkinlainen haarukka olisi hyvä olla olemassa, jotta opiskelijatuottaja budjettia tehdessään tietää, onko kyse kymmenistä, sadoista vai tuhansista euroista. Opinnäytetyöproduktioissa haarukan voisi sitoa esimerkiksi siihen, montako opiskelijaa produktiossa tekee opinnäytetyötään. Toinen vaihtoehto on ottaa linja, että tuotantoihin ei saa oppilaitokselta rahaa, vaan rahoitus tulee itse hankkia ulkopuolelta. Tällaisella linjauksella kannustettaisiin opiskelijaa työskentelemään rahoituksen eteen ja ideoimaan, mistä rahaa tuotantoon voi saada. Lisäksi se palvelisi varmasti tavoitetta opinnäytetöiden hankkeistamisista.

Oppilaitoksen ja kaupungin byrokratia vaikeuttaa myös opiskelijatuottajan työtä. Hän saattaa esimerkiksi joutua ikäviin välikäsiin joutuessaan selittelemään oppilaitoksen käytäntöjä ja kaupungin hidasta toimintaa vaikkapa ulkopuolisille esiintyjille.

Opiskelijatuottaja on oppilaitoksen näkyvä edustaja työntekijöille ja joutuu näin kantamaan vähintään moraalisen vastuun kaikista virheistä, vaikka olisi oman työnsä hoitanut moitteettomasti. Vaikeaa on ollut myös oppilaitoksen erilaisten lupien hankinta. Eri lupalappuja on auton lainaamiselle, tilavuokrille, hankinnoille, tuotantoennakoille ja tilityksille. Jokaiseen lupalappuun vaaditaan koulutuspäällikön tai vastaavan opettajan allekirjoitus, ja näiden allekirjoitusten saaminen ei aina ole helppoa virka-aikanakaan. Toisaalta, myös opiskelijat toimittavat usein lupalaput allekirjoitettavaksi liian myöhään. Lisäksi lupakäytännöissä, kalustovarauksissa ym. tulisi huomioda myös aikuisopiskelijat, joilla harvoin on mahdollisuus tulla oppilaitokselle hoitamaan asioita ns. virastoaikaan. Vaikkapa yksi päivä viikossa voisi olla ns. aikuisopiskelijoille tarkoitettu päivä, jolloin tuotannoista vastaava henkilökunta olisi tavoitettavissa myös iltaisin.

Stadia joutuu toimimaan Helsingin kaupungin asettamien sääntöjen mukaisesti, ja kaupungin pyörät pyörivät hitaasti. Tilanne toivottavasti helpottuu Metropolian myötä. Koska Metropolia on osakeyhtiö, on tuotantokäytäntöjä varmasti mahdollista yksinkertaistaa ja laskea niin sanotusti ruohonjuuritasolle. Metropoliaan siirryttäessä

voidaan kunnallisesta byrokratiasta luopua ja lupakäytännötkin voidaan tällöin toivottavasti siirtää esim. projektituottajalle.

Koulutusohjelmat voisivat kehittää tuotantokäytäntöjä mm. opettajista ja opiskelijoista kootun työryhmän voimin, jolloin mukaan saataisiin molempien osapuolten näkemykset ja kokemukset koko Metropolian tasolla. Luonnollisesti ryhmään tulisi kuulua sekä ex-Stadian että ex-EVTEK:n opettajia ja opiskelijoita. Nämä osapuolet yhdistämällä oltaisiin varmasti jo matkalla kohti toimivampia tuotantokäytäntöjä.

6 YHTEENVETO SEKÄ SOVELLUSEHDOTUKSIA

Stadian viestinnän koulutusohjelman opiskelijatuotannoista löytyi runsaasti kehittämisalueita, mutta myös yhtä runsaasti positiivisesti koettuja asioita. Tämän työn tarkoituksena oli identifioida keskeisimmät kehittämisalueet, jotta niistä voitaisiin oppia ja jotta nekin voitaisiin muuttaa positiivisiksi, ammatillista osaamista lisääviksi osiksi opiskelijatuotantoja. Kehittämisalueiden identifiointi onnistui siihen nähden hyvin, että kyselyn vastausprosentti jäi vain 27 %:iin. Sähköpostia tehokkaampi menetelmä olisi varmasti ollut kyselyiden henkilökohtainen toimittaminen luokkiin esimerkiksi opetuksen yhteydessä. Pienestä vastausprosentista huolimatta vastauksissa on löydettävissä yhteneväisyyksiä sekä toistensa että oman tuottajantyöni kanssa.

Siirryttäessä Metropoliaan keskeisinä kehittämisalueina opiskelijatuottajan näkökulmasta pidän opiskelijatuotantojen tuotantoryhmien sisäisen työnjohdollisen päätöshierarkian selkeyttämistä ja näin opiskelijatuottajan aseman vahvistamista sekä oppilaitoksen tuotantokäytäntöjen yhtenäistämistä ja käytäntöjen noudattamista. Vaikka kyselyyn osallistuneet tuottajaopiskelijat löysivät tekemistään tuotannoista paljon muutakin ajattelemisen arvoista, ovat yllämainitut asiat kuitenkin sellaisia, jotka nousivat esiin lähes kaikissa vastauksissa, sekä myös omassa tuotantotyössäni. Näiden asioiden identifioiminen ja niihin tarttuminen ei hyödytä vain tuottajaopiskelijoita, vaan kaikkia opiskelijatuotannoissa mukana olevia työryhmäläisiä. Tällä olisi eittämättä positiivisia seurauksia myös oppilaitokselle ja pitkällä tähtäimellä työelämälle. Ammattinsa osaavat ja asemansa tuntevat tuottajat ovat hyödyksi koko

elokuva-alalle. Vaikka tuottajaksi ei koulussa opitakaan, eväät sieltä saadaan, ja hyvillä eväillä on helpompi lähteä työelämään.

Stadian opiskelijatuotantoja ei ole opiskelijatuottajien näkökulmasta aikaisemmin tutkittu, eikä tämäkään tutkimus ole kuin jäävuoren huippu. Jotta sekä opiskelijatuottajat että Stadia (1.8.2008 alkaen Metropolia) voisivat kehittää tuotantokäytäntöjään, pitäisi jokaisen tuotannon jälkeen käydä läpi onnistumiset ja epäonnistumiset juuri siinä tuotannossa. Molempien osapuolien pitäisi saada antaa toisilleen palautetta rakentavassa hengessä, ja nämä palautteet pitäisi ottaa vastaan ja niistä tulisi ottaa opiksi. Tuottajaopiskelijoiden kyselyvastauksissa oli monissa havaittavissa tiettyä turhautumista opiskelijatuotantoihin, eikä tätä turhautumista varmasti tunneta yksin opiskelijoiden puolelta. Osa kritiikistä on epäilemättä tunteisiin perustuvaa arvostelua, eikä varsinaisesti käytäntöjen parantamiseen tähtäävää rakentavaa kritiikkiä, mutta tällaisellekin on annettava tilaa ja turhautumisen tai hermostumisen syyt on hyvä selvittää. On myös muistettava, että turhautuminen on osa oppimisprosessia. Usein se pakottaa opiskelijat luovaan ongelmanratkaisuun ja elokuvat valmistuvat.

Turhautumisesta, hermostumisesta ja ongelmista huolimatta ja myös niistä johtuen *Erään tytön tarina* oli erittäin opettavainen ja antoisakin projekti minulle opiskelijatuottajana. Virheistä opitut asiat on helppo muistaa lopun ikäänsä, ja tässä tuotannossa suurimmat opit saatiin juuri kantapään kautta. On toki aiheellista myöntää, että osa tekemistäni virheistä ei olisi enää kuulunut opinnäytetyön tasolle. Kaikesta huolimatta elokuva kuitenkin valmistui ja seuraavassa tuotannossani olen jälleen huomattavasti viisaampi. Onhan kuitenkin niinkin, että kukaan ei tutkinnon suoritettuaan ole valmis tuottaja, vaan oppia jatketaan valmistumisen jälkeen itse työtä tekemällä varmasti uran loppuun asti.

Toivon, että tämä työ herättää ajatuksia sekä tuottajaopiskelijoissa että Metropolian opiskelijatuotannoista vastaavissa henkilöissä. Toivon myös, että ne eivät jää vain ajatuksen tasolle, vaan asioihin tartutaan ja niille lähdetään etsimään ratkaisuja. Parhaiten sen uskon onnistuvan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Myös laajempi tutkimus aiheesta voi olla tarpeen. Tutkimuksen voisi esimerkiksi laajentaa koskemaan

mutakin media-alaa opettavia korkeakouluja, kuten Taideteollista korkeakoulua. Metropolian myötä aukeaa varmasti uusia mahdollisuuksia, joten nyt on mielestäni oikea hetki tarttua tähän työhön. Identifioimalla opiskelijatuotantojen kehittämisalueita ja toisaalta myös niitä asioita jotka toimivat hyvin, voitaisiin varmasti luoda sellainen tuotantotapa, jota voi hyvällä omallatunnolla kutsua toimivaksi.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Aaltonen, Jouko 2003. Käsikirjoittajan työkalut. Helsinki: SKS.

Anttila, Pirkko 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: AKATIIMI Oy.

Elokuvatuottaja. [WWW-dokumentti] <<http://fi.wikipedia.org/wiki/Elokuvatuottaja>> (luettu 2.3.2008)

Gates, Richard 2003. Production Management for Film and Video. Oxford: Focal Press.

Kopakkala, Aku 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.

Oksman, Riku 2002. Intohimoa ja ammattitaitoa: puheenvuoroja tuottajan työstä. Pro gradu -työ. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja.

Stadian viestinnän koulutusohjelman opetussuunnitelmat 2005–2007. [WWW-dokumentti] <<http://www.stadia.fi/palvelut/opiskelijapalvelut/infot/tutkintosaanto.asp>> (luettu 18.4.2008)

Tutkimusmateriaali:

Kyselyhaastattelun vastaukset opinnäytetyöntekijän hallussa.

LIITE 1

Kysymykset:

1. Mistä hankit opetusjaksojen lisäksi tietoa tehtävistä opiskelijatuonnoista (ruksaa 1 tai useampi vaihtoehto)
 - a) s-asemalta
 - b) tuotantotoimiston nettisivuilta
 - c) muilta opiskelijoilta
 - d) opettajilta
 - e) en hankkinut lisätietoa
2. Mitkä olivat mielestäsi vahvuutesi opiskelijatuottajana?
3. Mitkä olivat mielestäsi heikkoutesi opiskelijatuottajana?
4. Minkälaisia ongelmia kohtasit esituotantovaiheessa?
5. Minkälaisia ongelmia kohtasit tuotantovaiheessa?
6. Minkälaisia ongelmia kohtasit jälkituotantovaiheessa?
7. Miten kehittäisit opiskelijatuottajan asemaa opiskelijatuotannoissa?
8. Mikä on keskeisin oppimasi opiskelijatuotannoista?